

Nietzsche en het dilemma van goed en kwaad-3

Petra Bolhuis & Theo Meereboer
Maieutiek 2016

reacties op Darwin

- Tegen het darwinisme dat de wil tot overleven centraal stelt, stelt Nietzsche zijn 'wil tot macht!'
- Darwin maakt de weg vrij voor een peinen over een volgend stadium van de mens wat komt er na dit stadium De ontwikkeling stopt hier niet!
- Friedrich Strauss e.a. ontwikkelden gedachten een volgend stadium van de mens als een hoger cultureel wezen (Shakespeare) Pantoffelhelden vindt Nietzsche. Nietzsche zelf dacht meer aan de Borgia's

Maieutiek Nietzsche 2016-3

Heimelijke rancune

- Rationalisme versus empirisme.
- Het rationalisme zoekt de moraal boven deze wereld en gaat er van uit dat wij een innerlijk weten hebben dat ons laat voelen wat het moreel juiste is.
- Nietzsche verwijt het empirisme dat zij in haar heimelijke haat jegens de jarenlange suprematie van geloof in de breedste zin van het woord nu alles alleen op het conto van de natuur schrijft.

Maieutiek Nietzsche 2016-3

These van moraalfilosofen

- 'Oorspronkelijk werden' (....)zo decreteren zij...'
- De these van de heersende moraal is dat mensen handelingen deden die goed waren en complimenten kregen (reinforcement) en daardoor beleven ze het doen. Men vergat waarom, maar gedrag bleef (internalisering van het geweten)

Maieutiek Nietzsche 2016-3

These Nietzsche

- Goed is niet afkomstig van degenen aan wie goedheid betoond wordt.
- **'...krachtens dit pathos van de distantie.... Dat is de oorsprong van de tegenstelling 'goed' slecht''**
- Slecht ligt veel eerder in de orde van vlak, plat, laag dan als een waardeoordeel, laat staan een moreel oordeel. Natuurlijk zijn de voornamen verheven!

Maieutiek Nietzsche 2016-3

Kracht van taal

- Het waarheidsspreken breekt de werkelijkheid op in delen; 'dat' en 'niet dat'. Die delen kunnen door anderen en zichzelf daarna nooit meer anders gezien worden dan als 'dat' of 'niet-dat'.
- Voorbeeld Stel ik verdeel mijn studenten in oude stijl en nieuwe stijl. Dan ontspint zich daarover een vertoog waarin die begrippen als vanzelf een nadere invulling krijgen ook al hebben die mensen tot op vandaag nooit in die termen over zichzelf of de ander nagedacht. (oude/ nieuwe stijl is meer werk, is beter, of slechter, heeft voor- of nadelen enz.)

Maieutiek Nietzsche 2016-3

Die Umwertung aller Werte

- Christendom stelt gelijkheid centraal. Duurt eeuwen voordat het werkelijk een reële gelijkheid wordt. (en dan komt de term gelijkwaardigheid ook in)
- Kudde-instinct maakt verschil hoog-laag onbruikbaar en vervangt (goed=verheven versus slecht=plat door (goed= moreel goed en kwaad= moreel kwaad)

Maleutek Nietzsche 2016-3

Henry Thomas Buckle (1821 - 1862)

- Comte die als eerste het begrip "positivisme" verbond aan zijn geloof in het alleenrecht van empirische of "positieve" kennis. (*Cours de philosophie positive*, 1830-1842).
- Al dan niet rechtstreeks door hem geïnspireerd, gingen een aantal van zijn tijdgenoten pleiten voor het toepassen van methoden en concepten uit de natuurwetenschappen op alle andere domeinen van het kennen. Zo ook Buckle.

Maleutek Nietzsche 2016-3

Van bezittende naar goede mensen

- **"De bezitters..."** (22) De Romeinen baseren hun recht op bezit van lijf en goed. Dan verschuift het begrip naar waarheidlievend, en dan zo naar een moreel beter, een nobelheid en niet een heersen of voornaam zijn.
- **"De leugenachtige gewone man"** (22) heeft te maken met zijn onvrijheid (de La Rochefoucauld 1613-1680)

Maleutek Nietzsche 2016-3

Arisch en niet-Arisch

- Toen de Romeinse keizer Caligula (37-41) in zijn zegetocht ook Germanen wilde laten paraderen, maar er geen vond onder zijn krijgsgevangenen, zocht hij de grootste exemplaren van de Galliers uit, die hun haar moesten laten groeien en het rossig kleuren. (Suetonius ±120, *Vita Caesarum*. De Kelten hebben op enig moment over heel Europa geheerst waren zelfs in Rome en verlieten dat pas na een afkooksom in de 3- 4 eeuw voor Chr.

Maleutek Nietzsche 2016-3

Ascese en verdorvenheid

- **"De reine...méér!"** (24) Rein wordt al snel een moreel rein en dan helpt wassen niet meer, dan is er de overgang naar wassing van de doop. Een symbolische reiniging.
- **"Denk maar aan bepaalde dieetvormen..."** (24) Zowel de Socraten als de Stoïcijnen streven naar apatiea, gemoedsrust, door het afzien van overgave aan de behoeften van het lichaam omwille van de vrijheid. De priesters vonden het lichaam zelf zondig en willen de begeerte uitbannen, desnoods met geweld (flagellanten)
- **"Bij de priester .."** (25) In de priester is het idee van afzien tot de top gevoerd. De terughouding en de sublimatie van hetgeen teruggehouden wordt, dát maakt de mens een interessant dier. Diepte en verdorvenheid komen dan tot stand. (hiaat Gehlen)

Maleutek Nietzsche 2016-3